

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Mariae Gratiani A Burgo S. Sepulchri Episcopi Amerini De Vita Joannis Francisci Commendoni Cardinalis Libri Quatuor

Graziani, Antonio Maria

Parisiis, 1669

Cap. III. Principum Germaniae contumeliosa oratio, & Commendoni
responsio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9616

Germanicæ libertatis vindex. In quibus acerrimum fuisse Christophorum Wirtembergensium Ducem accepimus, qui præter insitam Germanorum ingeniis ferociam, magnas possidebat opes ademptas templis, unde justos dominos exturbarat, ac supra centum millium aureorum vectigal sibi ex illa rapina confecerat. In eadem noxa & cæteri ferè Principes erant: sed Christophorus eo infensior nobis, quo plura eripuerat, increpare confidentiam Pontificis eos ad Concilium evocare ausi, & tentationem eam esse dicere, ut si molliri, si flecti leni, ac subdolâ oratione se patiantur, mox graviora moliatur, donec aut vi, aut dolis eos sub antiquum jugum servitutis redigat. Ex hujus maxime sententia, & repudiatæ litteræ Pontificis fuere, & quæ inde contumaciter responsa sunt, composita.

*Principum Germaniæ ad Pontificis Maximi
Nuncios contumeliæ plena oratio; &
Commendoni responsio ad eos.*

CAPUT III,

TRIDUO igitur post expectantibus Nunciis, ut ad accipiendum responsum in Conventum vocarentur, decem ad eos Consilarii primarii homines magnâ comitum frequentiam missu Principum venere; inter quos dignitate

præstabant Misquitius quidam, & Gregorius Cra-
 covius, amicorum intimi, ille Palatini, hic Sa-
 xoniæ Ducis. Omnes à Nunciis summa cum co-
 mitate, atque benignitate appellati, atque ac-
 cepti cum essent, Cracovius vir multarum lin-
 guarum peritus, nec ignarus dicendi, ita Latinè
 inquit. Magnopere mirantur Germaniæ Principes
 quâ tandem de se opinione, aut spe fretus Ro-
 manus Pontifex eorum tentare constantiam, &
 se compellere legationibus sit ausus: cum in-
 credible sit, ignorare eum quæ jura sacrorum
 sancta Germanis, quam de divinis rebus infixam
 animis fidem habeant ab eo tempore, quo eam
 scriptam, firmatamque, & comprobata illu-
 stribus sacrarum litterarum testimoniis Carolo V.
 Cæsari triginta abhinc annis Augustæ tradidère.
 Sed neque tum temerè, aut levibus de causis fe-
 cère, ut à Pontificum ditone, ac potestate, cui
 parere antea assueverant, desciscerent, quando
 non JESU CHRISTI nomen, aut gloriam pro-
 pagari, curarive ab iis, sed propriæ potentia, at-
 que amplitudini studeri didicerant. Neque nunc
 sibi statuunt Pio IV. ad Concilium vocanti ob-
 temperandum, penes quem ne esse quidem vllum
 ejus rei arbitrium sciunt. Etenim auditu etiam
 indignum est, eum disceptatorem aliorum con-
 troversia, ac discriminum statui, qui ipse discor-
 diarum, ac dissensionum omnium fons, & origo
 fit, & in Judicis sedere loco eum, quem maximè
 sibi ad judicium, inter reosque haberi convenit,

» & à quo vno veritas ipsa tam diu tam immaniter
» oppugnatur. Cui enim obscura sunt Pontificum
» Romanorum studia committendi assiduè armis
» inter se nationes, diffidiàque serendi, quò ex
» aliena pernicie suas ipsi opes, & potentiam au-
» geant? Cui non nota infectatio, ac sævitia ad-
» versus eos, qui à cultu ipsorum, atque inanium
» idolorum ad veram pietatem animum traduxe-
» runt? Quis verò nescit quantum contaminatæ
» superstitionis, ac falsarum opinionum dispersum
» per gentes sit à Romanis Pontificibus; quantum
» tenebrarum Evangelii luci offusum, & nunc ma-
» ximè offundatur? vt tetriciores, ac fœdiores erro-
» res ferat, foveátque vester iste Pontificatus, quàm
» olim ante cognitum Christum gentes habuère;
» &, quod detestabilius est, res impias, & execrabi-
» les honestis nominibus tegitis, & morum, & fa-
» crorum corruptores, vni sacratarum legum aucto-
» res, & custodes haberi vultis. Nos verò cum ipsi
» cupimus, tum in omnibus esse populis non dubi-
» tamus probos, & Reipublicæ amantes viros, qui
» vanas istas fraudes, & impuras corruptelas, qui-
» bus deformatam Ecclesiam cernimus, aboleri,
» auferrique cupiant, & veram, & cum cælestibus
» iussis consentientem disciplinam restitui. Quod
» sanè in primis curæ esse debuisset Romanis Pon-
» tificibus, qui sibi tot sæculis superbum in Chri-
» stiana Republica titulum, summumque sacrorum
» jus arrogarunt. Sed nimirum constat eos id qui-
» dem minimè velle, qui vnâ dominandi libidine

occupati, cumulandis superstitionibus, quàm di-
 vinis rebus ordinandis magis intendunt. Falsò
 præterea, & iniquè Germani levitatis à vobis in-
 simulantur, & sibi non constare, plurésque in-
 sectas divisi contrariis, & repugnantibus opinio-
 nibus jactari dicuntur, cùm vna nostrorum om-
 nium voluntas, & consensus sit in eam doctrinæ
 formulam, quam scripto comprehensam Augu-
 stæ ex auctoritate Cæsaris edidimus: ab ea nostri
 Principes neque se discessuros vnquam profiten-
 tur, & minimè verò leges imponi sibi à Roma-
 no Pontifice passuros. Nullius enim mortalium,
 nisi Cæsaris imperio Germani continentur, quippe
 hic arbiter, ac princeps, & caput rerum est in Chri-
 stiana Republica, huic, non Pontificibus vestris,
 iusta, & legitima Concilia cogere, atque habere
 jus est. A quo cùm Legati ad Conventum hunc
 venerint, iis suam de convocando hoc tempore
 Concilio rationem, ac sententiam Principes ex-
 proment, cum Romano Pontifice omni rerum
 communicatione in perpetuum sibi abstinendum
 esse statuunt. Vos verò iidem Principes, quia cla-
 ris Venetorum familiis ortos, & egregiis virtutis,
 ac sapientiæ laudibus excellentes esse viros acce-
 perunt, omni quoque honore, & observantiâ di-
 gnos judicant, præstitissentque ea vobis, si pri-
 vati huc, non Pontificis Romani jussu ad eos ve-
 nissetis. His acceptis Nuncii pauca inter se col-
 locuti, non tacitis ea esse ferenda statuunt. Tum
 Commendonus: Fecêre, inquit, prudenter vestri

» Principes, qui quando talia responfuri erant, absen-
 » tibus ipsis ea, quàm coram dici à vobis maluerunt.
 » Quò enim acerbitas ista, ac licentia verborum
 » adversus eos, qui ad suum testandum studium
 » Reipublicæ, vestrúmque in vltimam vsque Ger-
 » maniam venire nos jusserunt? Scilicet hunc quo-
 » que morem à Doctoribus, ac Magistris vestris
 » didicistis incessendi contumeliis, invidiáque one-
 » randi eos, quorum redargui rationibus, ac veri-
 » tate revinci vos sentitis, cuius tamen ea vis est,
 » vt maledictis illustretur, non obruatur. Cæterùm
 » ego dicta criminose à vobis in Pontifices Maxi-
 » mos refellam, non imitabor, vt vos modestiã
 » quoque, & temperamento linguæ, non solùm
 » causã vinci à nobis intelligatis. Quo animo, &
 » quo consilio Pius Pontifex Maximus vocatum
 » Germanos ad Concilium miserit, dictum abun-
 » dè à Collega, méque est nuper apud ipsos Prin-
 » cipes; optimo scilicet, & cum publicæ, tum in
 » primis Germaniæ salutis cupido; licet id vobis,
 » vt cætera, suspiciosè, criminoseque libeat inter-
 » pretari. In sanandis enim Ecclesiæ morbis, nec
 » iustius aliud, nec vsu compertum est salubrius,
 » vllum remedium, majores nostri adhibuerunt,
 » quàm auctoritatem publici Concilii, cuius tan-
 » ta majestas, sanctitasque apud omnes Christia-
 » nos omnibus temporibus fuit, vt ejus jussis haud
 » secus, quàm cælestibus monitis paruerint homi-
 » nes, ii etiam, qui aut proprio mentis errore, aut
 » alterius impulsu lapsi, ab aliis discreparent. Quo-

vox hæc deest in MS.

ties enim accidit, ut ægrè, ac gravi, ac pestilen-
 ti hæresi laborantes provinciæ, Concilii auctori-
 tate acceptâ ad sanitatem, officiûmque redierint?
 Et quis adeò projecti pudoris est, qui plus sa-
 pientiæ, plus consilii vindicet vni sibi, quàm
 tribuat vniversis? Et adversari consensui eorum
 audeat, quos Deus nobis interpretes religionum,
 & sacrorum magistros dedit, & quibus ipse præ-
 sentiam sui in perpetuum est pollicitus, & sæpe
 manifesto numine declaravit? At vos etiam de
 exemplo, ac de iure Concilia convocandi, ha-
 bendique dubitare, & cavillari vultis? Unde ve-
 rò vobis venit in mentem hanc potestatem à
 Pontificibus Maximis, penes quos ab Ecclesiæ
 ortu, Dei, hominûmque concessu fuit, perpe-
 tuâque mansit, ad Cæsares transferre, qui nec
 vsurparunt vnquam ut suam, & Ferdinandus ipse
 ad quem vos scilicet eam defertis, non recipit?
 Quippe discrimina sui, & Pontificis muneris, &
 novit ille, & qui vir est antiquæ sanctitatis etiam
 servat: ea autem quæ sint, non est hujus loci
 differere, neque omnino res vllum sermonem de-
 siderat, cum obscurum nemini sit, quâ fide, &
 observantiâ, & optimus quisque Cæsarum Pon-
 tifices Maximos coluerit, & Ferdinandus colat,
 & quàm ipse paterno animo, atque amore à Pio
 Pontifice habeatur. At ne illud quidem est igno-
 tum, quàm propensa Pontificum Maximorum stu-
 dia in Germanos semper fuerint, quantâque orna-
 menta in hanc gentem contulerint. Unde enim

» vobis Cæsares? Unde Imperii hoc decus, & jus Im-
 » peratoris eligendi, quo cæteris nationibus præful-
 » getis? An igitur Pius I V. Pontificum aliorum ve-
 » stigia secutus, & officii, ac personæ memor, quæ illi
 » divinitus est imposta parentis, & rectoris humani
 » generis, si errantis Germaniæ curam habet, si moni-
 » tum vos, si patriâ charitate revocatum à pravissimis
 » erroribus, invitatumque ad Concilium nos misit,
 » quorum tamen dignitati tribuere vos aliquid vi-
 » demini, id ei audaciæ vertetis? mirari vos dice-
 » tis? Videre vel hinc licet, quàm à recto majorum
 » vestrorum more, ac voluntate desciveritis. Illi
 » dubiis, aut incommodis eorum rebus nusquam
 » aliò fidentiùs, quàm ad Pontifices Maximos re-
 » fugerunt. Vos Pontificem vltro admoventem
 » vulneribus vestris manus, iniqua cum exprobra-
 » tione repellitis. Revocandi autem veterem dis-
 » ciplinam, ad eamque corruptos hominum mores
 » emendandi curam ad Pontificem Maximum per-
 » tinere, quod objicitis, & nos fatemur. Atque
 » id quidem Pius I V. statim ac est Pontifex renun-
 » ciatus, enixè, ac studiosè facere est aggressus, &
 » nunc impensius in idem opus incumbit; & quia
 » magni negotii res est, quo absolutius, perfe-
 » ctiùsque conficiatur, omniâque, quæ vbique
 » sunt, incommoda comprehendat, universèque
 » ad omnes permanet, de Concilii ipsius senten-
 » tia, & ex consulto Patrum sanciri, constituique
 » voluit, idque vobis ignotum esse non debuit;
 » cùm & edicto contineatur, quod legistis, &
 » quæ

quæ Romæ aguntur, perferri ad vos quoque po-
 tuerint, nisi capere cuncta in deterius, & ho-
 nesta, rectaque nescire, & tantum secus facta
 reprehendere, atque infectari liberet. ^{Nam} Et quid
 ego nunc illam orationis vestræ partem refellam,
 quâ nobis superstitionis crimen, si Deo placet,
 & obscurati Evangelii invidiam, maculamque
 infligere, odio veri, ac libidine maledicendi
 occæcati, non estis veriti? Quibus gloriari lice-
 ret nullâ re æquè Romanam Ecclesiam cæteris
 Christianis populis, quàm Evangelii propagatio-
 ne, custodiâque præstitisse, nisi à consuetudine
 nostra abhorreret, aliter, quàm in eo gloriari,
 cujus cælesti numine hæc orbi terrarum salutis,
 & beatitudinis lux effulsit. Sed profectò constat
 omnibus antiquitatis monumentis veteres illos
 Patres, qui maximè sanctitatis, & doctrinæ lau-
 de floruerunt, Christianamque pietatem pariter
 moribus, atque ingeniis illustrarunt, ab usque
 Apostolorum memoria, ut quæque res dubia,
 aut difficilis explicatu incidisset, Romanam Ec-
 clesiam consulere, ejusque responsis haud secus,
 quàm divinis oraculis stare consuevissent. Possem
 ego, ad quamcumque terræ plagam me verterem,
 percensere Reges ultimarum quoque gentium,
 nationesque, quæ sacrorum jura petitum Romam
 misere. Possem & innumerabiles hominum mul-
 titudines, Pontificum Romanorum curâ, atque
 illius Ecclesiæ studio ab impiis falsarum religio-
 num ludibriis, quibus captas mentes habebant,

» ad Christi veri Dei cultum traductas commemo-
 » rare, cùm nulla Christiana provincia sit, quæ
 » aut acceptæ, aut conservatæ Catholicæ religionis
 » gratiam Romanæ Ecclesiæ non debeat. Sed vt
 » alios mittam, (neque enim mihi apud vos agen-
 » ti aliena exempla conquirenda sunt) quæro à vo-
 » bis, vnde Christianæ religionis, fideique primum
 » nomen Germani audiveritis? Unde magistri pie-
 » tatis, vnde Evangelii ipsius lumen, disciplinâ-
 » que ad vos pervenerit? An inficiari potestis, quòd
 » Christiani sitis, quòd barbaras superstitiones exue-
 » ritis, id secundùm Deum beneficium esse Ro-
 » manæ Ecclesiæ? Ab hac prima Christianæ pieta-
 » tis femina jacta in vobis sunt, ab hac sacrorum
 » jus, & Dei rite colendi, ac de divinis rebus verè,
 » rectèque sentiendi tradita ratio est, à qua sum-
 » mo isto imperii, & majestatis honore præ cæte-
 » ris gentibus aucti, atque decorati estis. Ab hac
 » vos Ecclesia, quæ beneficiis meruit, vt parentis
 » majestatem apud vos obtineret, postquam gra-
 » tiæ oblitì descivistis ab hac veritatis, ac fidei re-
 » gula, ad quam omnes, quæ rite Christum Deum
 » venerantur, gentes, suas de divinis rebus ratio-
 » nes semper direxerunt, postquam declinastis, &
 » quod vnum rectum est ad cælum iter reliquistis,
 » in quos, Deus bone! & quàm devios amfractus
 » deflexistis? quibus vos erroribus implicuistis?
 » quibus mentes vestras tenebris mersistis? At et-
 » iam iniquo animo ferri à Principibus vestris nu-
 » per dicebatis, quod nos variâ, ac multiplici re-

ligione agitari , impellique Germanos vobis ad-
 jecimus , idque inficias ire verecundia non fuit. »
 An potest clarius , an evidentius esse quidquam »
 vestris inter vos de tota caelestium rerum , ac di- »
 vinarum ceremoniarum ratione dissidiis , & con- »
 certationibus ? Una est vestrum omnium consen- »
 sio , & conspiratio adversus nos , Ecclesiamque »
 à qua defecistis ; caetera nihil dissimilius , nihil »
 disjunctius , nihil discrepantius. An verò id non »
 testatum omnibus ? An non omnis referta libris »
 Germania est , contraria , & pugnantia docenti- »
 bus ? An adeò hebetes nos , ac rudes Germani- »
 carum rerum esse putatis , ista ut ignoremus ? At »
 Lutherus quidem ipse , Paulus alter , ut vos vul- »
 tis , qui praecipue se ex Ecclesiae navi in mare de- »
 jecit , à quo jaetata à vobis Augustana formula »
 conflata est , quando sibi , aut in quo satis con- »
 stitit ? An istam ipsam formulam non quotannis »
 quamdiu vixit , commutatam , diversasque in »
 sententias contortam edidit ? An qui postea »
 ipsum secuti sunt , non aequè licenter trahendo »
 eam , quò cujusque libido rapuit , totam aliam »
 fecerunt ? Sed quot jam rixae inter vos de dictis , »
 sententiisque Lutheri ? Et quotus quisque est , qui »
 quae placita illi sunt probet ? Quot Melanchthon ? »
 Quot Oecolampadius ? Quot Zuinglius ? Quot de- »
 nique Calvinus trahit ? Quot alii sexcenti , qui »
 omnes de summis rebus à Lutero , atque inter »
 se dissentiant ? Non modò civitas , aut municipi- »
 um ; sed ne domus quidem in Germania est

» vlla horum certaminum expers. Cum viro vxor,
 » cum parentibus liberi de fide sacrorum, de divi-
 » narum litterarum intelligentia altercantur. Fœmi-
 » næ, pueri in circulis, in cauponis, inter pocula,
 » ludôsque, quod miserandum est, de religione
 » constituunt. A vobis denique ipsis hoc ipso in
 » Conventu, quanto laboratum est opere, vt ali-
 » quam vniusmodi mentis speciem præferre posse-
 » tis? Quod assequi tamen nequivistis: scilicet, vt
 » discrepare inter se vera, ita conjungi, & con-
 » venire falsa non possunt. Et quantò quis ab Ec-
 » clesiæ portu magis recedit, quantò longiùs à ve-
 » ra, stabilique fide in errorum veluti pelagus pro-
 » vehitur, tantò cæcioribus fluctibus jactatur, fal-
 » laciõribusque opinionibus involvitur. Quin vos
 » ipsa varietas, inconstantiaque Doctorum vestro-
 » rum revocat aliquando ad cogitationem verita-
 » tis, quæ simplex, neque plus vna est? Quin imi-
 » tamini Pauli Apostoli exemplum, ad nostram
 » eruditionem memoriæ proditum? qui cum ni-
 » hil, nisi divino spiritu afflatus ageret, divinitus-
 » que traditam sapientiam haberet, vt labi, atque
 » errare nullo modo posset, tamen divinitus item
 » admonitus de re, quæ justam dubitandi causam
 » habere aliis videri poterat, ad Apostolorum Con-
 » cilium retulit, ne fortè, vt Lucas inquit, in va-
 » num curreret, aut cucurrisset. Sed hæc vos vide-
 » ritis. Pontifex quidem Maximus pio, piique pa-
 » rentis officio adversus vos functus, omnique ni-
 » xus studio, vt deviiis quoque, & contumacibus

filiis salutem redderet, jure vobis, ac omni Ger-
 mania exprobrabit illud Evangelii, *Quoties volui*
congregare filios tuos, quemadmodum gallina convocat
pullos suos sub alas; & noluisti? Quæ autem postre-
 mò honorificè de nobis ipsis dixistis, pro priva-
 to Principum erga nos studio, privatas quoque
 gratias iis à nobis referre vos jubemus. Cæterum
 ea nos non aliâ re deberi nobis, quàm ejus à
 quo missi sumus nomine, profiteamur. Hac à
 Commendono habitâ oratione, Germani nullo
 dato responso discesserunt, variè pro cujusque in-
 genio dicta Nuncii accipientes; pars veritate per-
 culsi taciti ingemiscere, fremere alii, ac indi-
 gnari, ea dicere tam celebri loco ausum. Et mox
 conventus ipse dissolvitur, renovatis fœderibus,
 & constituto, vt neque ipsi mitterent ad Conci-
 lium, & metum injicerent Germaniæ Episcopis,
 ne à custodia rerum suarum abscederent. Actum
 inter eos magnis certaminibus est de conciliandis
 opinionibus, quibus dissidebant Palatinus, qui
 totum Calvinum amplectebatur, Lutherique ex-
 plodendi locum quærebat, vt ad Augustanam for-
 mulam Melanchthonis quoque apologia addere-
 tur, contendit: eo enim libro Melanchthon paula-
 tim à Luthero, cui in docendi munere successerat,
 deflectens, viam ad Calvini disciplinam aperuerat.
 Alii item alia adscribi demissè Augustanæ for-
 mulæ, vt cujusque rationibus conducere, aut in-
 geniis aptiora esse videbantur, postularunt. Id
 cum alii indignè ferrent, res in magnam est al-

denique

tercationem adducta. Et Joannes Federicus Vemariensium Dux, Friderici illius filius, qui à Carolo V. armis victus, septemvirali dignitate privatus fuerat, susceptum familiæ suæ inde ab initio Lutheri patrociniū tuendum sibi existimans, quamquam Palatini filiam in matrimonio haberet, tamen adeò foceris auctoritatem non est reveritus, ut palam cum Calvinianum, & Augustanæ formulæ desertorem appellaret, protinùsque se concilio proripiens in suum regnum abierit. Quæ res actionem illam, & consultationem omnem abruptit. Nuncii cuncta ordine Romam ad Pontificem perscripserunt, ubi maximè probata ab omnibus Commendoni oratio est, quâ contumaciam Germanorum tam licenter in Romanam Ecclesiam insultantium, egregiè retudisse est visus. Cùm enim aptè ad rem, verèque, tum moderatè simul, ac fortiter, & prorsus pro majestate Romani nominis locutum prædicabant. Nos exitum, actaque in eo conventu paulò fusiùs tradidimus, quia & celebris res fuit, nec scitu injucunda, & veriùs differi, quàm à nobis, qui omnibus rebus interfuimus, à nemine posse est visa.

